

Sygn. akt V CSK 113/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 stycznia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Marta Romańska

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A. C.

przeciwko Spółdzielni Budownictwa Mieszkaniowego "N." w R.

o stwierdzenie nieważności walnego zgromadzenia i uchwał,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 24 stycznia 2014 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 9 października 2012 r.,

1) uchyla zaskarżony wyrok:

- w punkcie pierwszym w części dotyczącej stwierdzenia nieważności uchwał numer 10/2011, 11/2011, 12/2011 z dnia 10 czerwca 2011 r. Walnego Zgromadzenia Członków Spółdzielni Mieszkaniowej "N." w R. oraz w części orzekającej o kosztach procesu i w tym zakresie oddała apelację powoda;

- w punkcie trzecim i zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 135 (sto trzydzieści pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

2) zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 720 (siedemset dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego w G. oddalający powództwo o stwierdzenie nieważności uchwał w ten sposób, że stwierdził nieważność uchwał numer 10/2011, 11/2011 i 12/2011 z dnia 10 czerwca 2011 r. Walnego Zgromadzenia Członków Spółdzielni Mieszkaniowej „N.” w R. w przedmiocie wyboru członków rady Nadzorczej, w pozostałym zakresie oddalił powództwo oraz oddalił apelację w pozostałej części.

Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy i ustalił, że powód został prawidłowo zawiadomiony o terminie Walnego Zgromadzenia Członków pozwanej Spółdzielni zwołanego na dzień 27 maja 2011 r. i o porządku obrad, którego jednym z punktów był wybór członków rady nadzorczej. Posiedzenie Walnego Zgromadzenia zostało przerwane i termin wznowienia obrad wyznaczono na dzień 10 czerwca 2011 r., o czym powiadomiono członków Spółdzielni przez wywieszenie informacji na klatkach schodowych. W dniu 10 czerwca wybrano członków Rady Nadzorczej, przy czym w głosowaniu brało udział sześć osób, które nie były członkami Spółdzielni, na ich deklaracjach przystąpienia do spółdzielni widnieje bowiem tylko jeden podpis członka zarządu, zamiast wymaganych - zgodnie z § 8 statutu - dwóch podpisów. Powód nie uczestniczył w tym etapie Zgromadzenia, ale gdyby wiedział o terminie, to zgłosiłby swoją kandydaturę do Rady Nadzorczej. Powód jest członkiem Spółdzielni i otrzymał przydział lokalu przy ul. M. [...], a oprócz tego pozwana zawarła z nim umowę o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu nr [...], która została uznana wyrokiem Sądu Rejonowego w R. uznana za nieważną, co skutkowało nakazaniem opuszczenia i opróżnienia lokalu. Powód jest zadłużony wobec pozwanej z tytułu opłat za oba lokale.

Sąd Apelacyjny nie podzielił poglądu Sądu pierwszej instancji o braku interesu prawnego powoda uznając, że skoro z jego praw członkowskich wynika upoważnienie do podważania uchwał w trybie art. 42 ustawy z dnia 16 września 1982 r.- Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2003 r., Nr 188, poz. 1848 ze zm.; dalej Pr. spółdz.), to oczywisty staje się jego interes prawny we wniesieniu powództwa

ustalającego na podstawie art. 189 k.p.c. zwłaszcza, że dopuszczalność powództwa o ustalenie nieważności uchwał walnego zgromadzenia wynika z art. 49 § 9 Pr. spółdz. Wskazał, że druga część Walnego Zgromadzenia została wadliwie zwołana na dzień 10 czerwca 2011 r., statut pozwanej nie przewiduje bowiem możliwości kontynuacji walnego zgromadzenia po przerwie, a nadto nie zachowano ustawowego terminu zawiadomienia wszystkich członków na piśmie co najmniej 21 dni przed terminem posiedzenia, określonego w art. 8³ ust. 6 i 7 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2003 r., nr 119, poz. 116 ze zm.; dalej u.s.m.) stanowiącym *lex specialis* w stosunku do art. 40 § 1 i 41 § 1 Pr. spółdz. Ponadto na piętnaście osób uczestniczących w głosowaniu sześć nie było członkami spółdzielni i do Rady Nadzorczej została wybrana jedna z tych osób wbrew treści art. 45 § 1 Pr. spółdz. stanowiącego, że członkiem rady nadzorczej może być wyłącznie członek spółdzielni. Brak członkostwa wskazanych sześciu osób został wywiedziony z podpisania deklaracji o przystąpieniu do Spółdzielni przez tylko jednego członka zarządu sprzecznie z § 8 ust. 2 statutu. W konsekwencji uznał, że kwestionowane uchwały zostały podjęte z naruszeniem bezwzględnie obowiązującego art. 8³ ust. 6 i 7 u.s.m. oraz art. 45 ust. 2 Pr. spółdz., co uzasadnia przyjęcie sankcji ich nieważności.

W skardze kasacyjnej, opartej o obie podstawy kasacyjne (art. 398³ § 1 i 2 k.p.c.) pozwana zaskarżyła wyrok w punkcie pierwszym i trzecim i wniosła o jego uchylenie w zaskarżonej części i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie powództwa, ewentualnie o jego uchylenie w tym zakresie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. W ramach pierwszej podstawy zarzuciła naruszenie prawa materialnego: - art. 42 § 2 Pr. spółdz., art. 42 § 2 Pr. spółdz. w zw. z art. 8³ ust. 6 i 7 u.s.m., art. 17 § 2 oraz art. 45 § 2 Pr. spółdz. Naruszenie przepisów postępowania wywiodła z błędnej wykładni art. 189 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie i doktrynie interes prawny w ujęciu art. 189 k.p.c. ujmuje się szeroko. Ma wprawdzie rację skarżąca twierząc, że interesu prawnego powoda nie można interpretować w oderwaniu od okoliczności konkretnej sprawy, nie mniej jednak uwzględniając te okoliczności należy dokonywać wykładni tego pojęcia

z uwzględnieniem przesłanek stosowania art. 189 k.p.c. i ogólnych zasad wypracowanych i utrwalonych przez doktrynę oraz orzecznictwo w zakresie interesu prawnego członka spółdzielni w zaskarżaniu uchwał jej organów. Za utrwalony należy uznać pogląd, że źródłem interesu prawnego członka spółdzielni jest jego stosunek członkostwa, z którego wynika uprawnienie do udziału w walnym zgromadzeniu członków, głosowania i kwestionowania uchwał zarówno w drodze uchylecia uchwały, jak i żądania ustalenia jej nieważności wobec sprzeczności z prawem (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2010 r., IV CSK 24/10, OSNC 2011/3/30 i orzeczenia w nim powołane, z dnia 14 marca 2013 r., II CSK 382/12, nie publ.). Niezależnie więc od tego, czy powód spełniał warunki kandydowania do rady nadzorczej czy nie, ma jako członek spółdzielni interes prawny w ustaleniu, że podjęte uchwały są nieważne skoro powołuje się na ich sprzeczność z konkretnymi przepisami ustawy- prawo spółdzielcze i ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Nie może przesądzać o braku interesu podnoszony przez pozwaną fakt nie uczestniczenia przez powoda w Walnym Zgromadzeniu, skoro stawia on zarzut nie powiadomienia go o drugiej jego części, na której zostały podjęte zaskarżone uchwały. W konsekwencji zarzut naruszenia art. 189 k.p.c. nie jest skuteczny.

Zagadnienie prawidłowości powiadomienia członków pozwanej o drugiej części Walnego Zgromadzenia w dniu 10 czerwca 2011 r. wiąże się z dopuszczalnością kontynuacji w innym terminie prawidłowo zwołanego zgromadzenia po przerwie. Zarówno w przepisach ustawy Prawo spółdzielcze, jak i ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych brak jest normy prawnej regulującej instytucję przerwy w obradach walnego zgromadzenia członków spółdzielni. Brak takiego uregulowania nie oznacza jednak niedopuszczalności przerwy w obradach, skoro nie ma przepisów zakazujących. Zarządzenie przerwy i wyznaczenie dalszych obrad na inny termin nie stanowi naruszenia prawa. Spółdzielnia mieszkaniowa jest dobrowolnym zrzeszeniem przede wszystkim osób fizycznych, opartym na zasadzie samorządności, a walne zgromadzenie najwyższym jej organem. Walne zgromadzenie członków odbywa się według reguł określonych przez członków spółdzielni w nim uczestniczących, w granicach określonych w ustawie o spółdzielniach mieszkaniowych. Skoro przepisy tej ustawy

wyznaczają granice swobody procedowania, a nie zakazują przerwy w obradach, to jej zarządzenie mieści się w granicach tej swobody. W działalności spółdzielni mieszkaniowych przerwy w obradach walnego zgromadzenia są powszechnie praktykowane i ich dopuszczalność nie budziła wątpliwości w orzecznictwie. Walne zgromadzenie kontynuowane po przerwie jest jednym zgromadzeniem i brak podstaw do stosowania wymogów określonych w art. 8³ pkt 6 u.s.m. odrębnie do jego każdego etapu. Prawidłowe powiadomienie członka o terminie zgromadzenia i porządku obrad odpowiada wymogom art. 8³ pkt 6 i 7 u.s.m., nawet jeżeli w zawiadomieniu brak jest informacji, że posiedzenie może być przerwane i kontynuowane po przerwie. Treść punktu 6 zd. 1 *in fine* odnosząca się do terminu powiadomienia członków o pierwszej części zgromadzenia odnosi się bowiem wyłącznie do przypadku, o którym mowa w punkcie 1 zd. 1, gdy walne zgromadzenie zostaje podzielone na części wobec przekroczenia liczby 500 członków spółdzielni. Członek spółdzielni ma prawo uczestniczenia w obradach, ale jeżeli rezygnuje dobrowolnie z tego prawa nie uczestnicząc w pierwszej ich części i nie wykazuje minimalnej staranności w wykonywaniu praw członkowskich nie starając się o informację co do ich przebiegu, to nie może powoływać się na brak wiedzy o drugiej części obrad, na której zostały podjęte uchwały zgodnie z prawidłowo doręczonym mu porządkiem obrad. Podniesiony przez Sąd Apelacyjny brak uregulowania kwestii przerwy w obradach w statucie pozostaje bez znaczenia skoro istniejące jego postanowienia przerwy nie zakazują, a ponadto przedmiotem rozważań w niniejszej sprawie, z uwagi na przedmiot żądania, może być wyłącznie sprzeczność uchwał z ustawą, bo tylko taka sprzeczność jest przesłanką ustalenia ich nieważności. Z tych względów brak jest podstaw do przyjęcia, że zaskarżone uchwały zapadły z naruszeniem art. 8³ pkt 6 i 7 u.s.m., co czyni zasadnym zarzut naruszenia art. 42 § 2 Pr. spółdz., art. 42 § 2 Pr. spółdz. w zw. z art. 8³ ust. 6 i 7 u.s.m.

Odnosząc się do zagadnienia uczestniczenia w głosowaniu osób nie będących członkami spółdzielni oraz wyboru do rady nadzorczej osoby, która takim członkiem nie była, wskazać trzeba, że zgodnie z art. 16 § 1 i art. 17 § 1 i 2 Pr. spółdzielczego, stosowanymi odpowiednio poprzez art. 1 pkt 7 u.s.m., warunkiem przyjęcia do spółdzielni jest złożenie deklaracji w formie pisemnej,

przystępujący do spółdzielni stają się jej członkami z chwilą przyjęcia przez spółdzielnię, zaś przyjęcie powinno być stwierdzone na deklaracji podpisem dwóch członków zarządu lub osób do tego przez zarząd upoważnionych z podaniem daty uchwały o przyjęciu. Oznacza to, że członkostwo w spółdzielni powstaje w wyniku oświadczenia spółdzielni o przyjęciu w poczet członków, które to oświadczenie w formie uchwały składa właściwy statutowo organ spółdzielni. Oświadczenie to nie może być zastąpione innym zdarzeniem prawnym. Z tej przyczyny, aczkolwiek stwierdzenie przyjęcia na deklaracji przez dwóch członków zarządu jest elementem procedury określonej ustawowo, decydujące znaczenia dla powstania stosunku członkostwa ma podjęcie uchwały o przyjęciu w poczet członków. Stwierdzenie, o którym mowa w art. 17 § 2 Pr. spółdz. ma charakter wyłącznie deklaratoryjny i jest pochodne w stosunku do uchwały, stwierdza bowiem, że stosunek członkostwa już istnieje w wyniku jej podjęcia. Niestwierdzenie przyjęcia na deklaracji podpisami dwóch członków zarządu lub stwierdzenie wadliwie tylko jednym podpisem stanowi uchybienie spółdzielni, natomiast nie wpływa na istnienie stosunku członkostwa. Sąd Apelacyjny wyraził pogląd odmienny bez dokonania analizy, czy sześć osób biorących udział w głosowaniu oraz osoba wybrana do rady nadzorczej zostały przyjęte w poczet członków prawidłowo podjętą uchwałą statutowo uprawnionego organu pozwanej, co czyni zasadnym zarzut naruszenia art. 17 § 2 i art. 45 § 2 Pr. spółdz. Powód wywodził brak członkostwa wskazanych osób jedynie z braku jednego podpisu członka zarządu na deklaracji przy stwierdzenia przyjęcia w poczet członków, nie kwestionował natomiast wynikającego z tychże deklaracji podjęcia uchwał przez właściwy organ pozwanej Spółdzielni. Brak zatem podstaw do stwierdzenia by wykazał, że wskazane przez niego osoby w dacie głosowania nie były członkami pozwanej spółdzielni, jak również iż jedna z tych osób wybrana do Rady Nadzorczej nie spełniała wymogów z art. 45 § 1 Pr. spółdz.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c., o kosztach rozstrzygając zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i 398²¹ k.p.c. oraz § 10 pkt 1 oraz § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej

udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 2013, poz. 490).

jw